

на процес виховання підростаючого покоління, покликані формувати ціннісне відношення особистості до світу, змінювати духовні і моральні зв'язки людей у суспільстві, визначати та сповідувати загальнолюдські цінності та орієнтації.

Література

1. Масол Л. М. Загальна мистецька освіта: теорія і практика : монографія / Л.М. Масол. – К. : Промінь, 2006. – 432 с.
2. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). – К. : Освіта України, 2008. – 274 с.
3. Рудницька О.П. Музика і культура особистості: проблеми сучасної педагогічної освіти : Навчальний посібник / О. П. Рудницька. – К. : ІЗМН, 1998. – 248 с.
4. Щолокова О. П. Методика викладання світової художньої культури : Підручник. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – 288 с.

УДК 373.015.31:398

КАЧУР М. М., БОКШО О. А.
Мукачівський державний університет

ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОГО ІНТЕРЕСУ В УЧНІВ ДО НАЦІОНАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКОГО ФОЛЬКЛОРУ

У період реформаційних перетворень в усіх сферах життя українського суспільства, формування громадянського середовища, утвердження стратегії національного відродження та розвитку української державності важливою та актуальною постає проблема виховання підростаючого покоління в дусі патріотизму, шанобливого ціннісного ставлення до національних культурних надбань, звичаїв і традицій українського народу. Важливим завданням виховання в українській школі є формування духовності людини, національної самосвідомості молодого покоління, зокрема, розвиток емоційно-почуттєвої сфери особистості, естетичних інтересів та почуттів на основі цінностей української національної культури. Особливе місце у вихованні естетичних почуттів належить засобам української народної педагогіки і, зокрема, українському фольклору. Фольклор є художнім відображенням дійсності у словесно-музично-хореографічних і драматичних формах колективної народної творчості, нерозривно пов'язаної з життям та побутом; це складний культурно-історичний феномен, у якому поєднано різні види мистецтва і творчості – поезію, музику, хореографію, живопис, ремесла, міфологію. Одним із жанрів українського фольклору є дитячий фольклор, етично-моральна основа якого сприяє виробленню у дітей розуміння людських характерів, суспільних відносин, закріплює у свідомості визначення «добра» і «зла». Видатний український мислитель Григорій Сковорода, виходячи з народного принципу природо-доцільності морально-естетичного виховання, стверджував необхідність становлення моральних почуттів дітей в атмосфері духовної культури свого народу, відзначав надзвичайний виховний вплив народної творчості на формування високогуманної особистості. Він вивчав народ та сам вчився у народу, засуджував тих, хто зневажав усе національне і цурався рідної

мови, звичаїв і традицій. За словами Г.Сковороди, кожен повинен пізнати свій народ, а в народі себе. Ідеями народності пронизані його вірші, байки, діалоги та притчі [3].

У нерозлучній єдності з народною творчістю, втіленою у фольклорі, будував свою діяльність вчений-педагог, письменник, історик О. Духнович. Він перший ввів поняття «народна педагогіка» у науковий обіг; обґрунтував правомірність цього терміну в педагогічній теорії та практиці; довів, що народна педагогіка є золотим фондом педагогічних наук. О.Духнович перший на Україні широко представив український фольклор у створених ним шкільних підручниках, букварях, книгах та календарях для народного читання. У своїх працях він використовував фольклорні вислови, наприклад: «якщо посієш пшеницю, то пшениця і виродить, а якщо посієш кукіль, то крім кукіля нічого не виросте», «із гнізда совиного ніколи не вийде соловей, а тільки вухата сова»[1]. Вихованню естетичних почуттів підростаючого покоління засобами дитячого фольклору значною мірою сприяли художні твори О. Духновича. Наприклад, у байці «Против стыдящихся своїй народности» він таврує зраду, висміює перевертнів, що «забули свій народ ради особистих інтересів». У комедії «Доброчинність перевищує багатство» О.Духнович славить людину-трударя, морально-чистого й правдивого доброчинця. Письменник прославляв патріотизм, любов і повагу до свого імені й роду [1].

Велике значення у естетичному вихованні особистості на засадах фольклору належить трактуванню народної творчості великим українським поетом Т. Г.Шевченко. Вся його спадщина постала з народної творчості й залишилася з народом як невід'ємна частка народної педагогіки. Т.Г. Шевченко високо цінував педагогічну роль кобзарів і лірників у естетичному вихованні засобами фольклору (твори «Перебендя», «Сліпий»); народним словом «Кобзар» він назвав свою збірку поезій; почута від дідуся розповідь про Коліївщину вилилася в поему «Гайдамаки»; у творчості поета зустрічаємо багато народних приказок та прислів'їв («з чужим не борись, а з багатим не судись», «брехнею увесь світ обійдеш та назад не вернешся»).

Вагомою в теорії і практиці виховання особистості є науково-педагогічна спадщина вітчизняного педагога В.О. Сухомлинського. Великий гуманіст підкреслював, що дитячий фольклор має свою специфіку – відповідає віковим особливостям дітей у виборі тем, образів, ідей; характеризується поєднанням словесного матеріалу з елементами гри, супровідними рухами; у багатьох творах проявляється виражене виховне спрямування. Особливо великого значення у музично-естетичному вихованні учнів В. О. Сухомлинський надавав народним традиціям, казці, живопису. Педагог усвідомлював необхідність прилучення учнів до духовної, моральної самосвідомості народу, його традицій та культури: «Будемо залишати в серцях своїх синів моральні цінності, створені, добуті, вистраждані трудовим народом за його багатовікову історію, за століття його боротьби, що утверджує гідність Людини» [2, с.62].

Таким чином, фольклорний спадок українського народу – це унікальне джерело збереження духовно-культурних досягнень, які мають ознаки національної самобутності, являються безцінним джерелом збагачення сучасної педагогіки, засобом виховання естетичних інтересів та почуттів учнів до національного мистецтва.

Література

1. Духнович А. Народна педагогія в пользу учителей сельских / А.Духнович. – Ч.І. – Львов, 1857. – 92 с.
2. Сухомлинський В. О. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості. Духовний світ школяра // Вибрані твори. У 5-ти томах. – К.: Рад. школа, 1976. – Т.І. – 403 с.
3. Сковорода Г. Сад пісень : Вибрані твори / Г.Сковорода. – К. : Веселка, 1980. – 190 с.

УДК 37.011.3-051:37.015.311:159.9

КОХАНСЬКА К.В.,
Мукачівський державний університет,
Ракошинська дитяча школа мистецтв

АКМЕОЛОГІЧНІ ФАКТОРИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

В умовах освітніх викликів ХХІ століття педагог живе й працює в режимі акме, виступаючи активним суб'єктом власного професійно-особистісного самовдосконалення й самотрансценденції.

Акме (від др.-грець. *ακμή*, *акме* – розквіт, вершина, зрілість, вищий ступінь чогось [2, с. 8] у розвитку педагогічної майстерності викладача, окреслює той психічний стан, за якого відбувається професійний і соціальний розквіт педагога, його оптимальна самореалізація, досягаються високі успіхи в професійно-педагогічній діяльності, що виходять за межі професійних нормативів і забезпечуються власним творчо-продуктивним внеском тощо. Професійний розвиток педагога становить безперервний процес прогресивного й гуманістичного формування особистості, яка прагне підняти себе до рівня вершинних професійних еталонів, що здійснюється в саморозвитку й самореалізації, у професійній діяльності й взаємодіях (Л.В. Абдаліна, О.М. Вержицька).

Професійно-особистісне зростання педагога передбачає цілісне, результативне перетворення компетентнісного (соціального, професійного, особистісного) досвіду індивідуально-творче транспозиціонування набутих знань, умінь, навичок у практичній площині, вироблення нової якості професійно-педагогічної дії тощо. Вершиною професійно-особистісного становлення, формування й удосконалення вчителя є досягнення ним найвищого рівня – педагогічної майстерності, акме-професіоналізму [3, с. 14].

Сьогоднішня модель педагога передбачає готовність до застосування нових освітянських ідей, здатність постійно навчатись, бути в постійному творчому пошуку. Ці якості не видаються додатком до диплома про

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>